

ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ, ΑΣΠΑΣΜΟΣ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

ὕπό π. Νικηφόρου Νάσσου

Α) ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, «ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΝ ΑΛΕΞΙΚΑΚΟΝ»

Εἶναι ὄντως ἀδιανόητα αὐτά πού ἀντικρύζουν τά μάτια μας αὐτές τίς ἡμέρες! Εἶναι, ἄλλωστε, ἀδιανόητη καί ἡ νοοτροπία τῆς ἐποχῆς μας, ἐποχή φυρμού καί συγχύσεως, ἀλλοφροσύνης καί παράνοιας, ἀμφιβολίας καί ὀλιγοπιστίας.

Σέ κάποιο κείμενό μας εἶχαμε σημειώσει πώς ἡ περίπτωση τοῦ κορονοϊοῦ, πού ἔπληξε τή χώρα μας, ἀποκάλυψε «πολλῶν καρδιῶν διαλογισμούς». Δυστυχῶς, ἔμελε νά ἐπαληθευθεῖ τούτη ἡ Εὐαγγελική ρήση, καθὼς εἴμαστε μάρτυρες μιᾶς τρομερῆς συγχύσεως, ὅπου με βλάσφημο τρόπο συσχετίζεται ἡ θεία Κοινωνία μέ τή μετάδοση ἀσθενειῶν καί ἐν προκειμένῳ τοῦ ἐν λόγῳ ἰοῦ. Καί ὅταν ἀκούει κανεῖς νά ὑποστηρίζεται ἡ ἀνωτέρω βλάσφημη γνώμη περί μεταδόσεως, ἀπό πολιτικά, ἢ δημοσιογραφικά χεῖλη, δέν ἀπορεῖ καί τόσο, δεδομένης τῆς ἄγνοιας τῶν ἐκκλησιολογικῶν θεμάτων, τῆς ἀντιεκκλησιαστικῆς στάσεως ἀλλά καί τῆς νοοτροπίας αὐτῶν τῶν χώρων. Ὅταν ὅμως βλέπουμε νά ὑποστηρίζεται αὐτή ἡ βλάσφημη θεωρία **στήν πράξη** ἀπό μεγάλους ἐκκλησιαστικούς ταγούς, τότε κατανοοῦμε πώς ἡ κατάσταση εἶναι σφόδρα ἐπικίνδυνη καί ἀνησυχητικά προκλητική.

Εισαγωγικά θά λέγαμε, ὅτι ἂν γιά κάθε ἀνερμάτιστο ἢ θεία Κοινωνία εἶναι φορεὺς μικροβίων, γιά ἐμᾶς τούς πιστεύοντας αὐτό τό Μυστήριον εἶναι **φορέας ὑγείας ψυχῆς καί σώματος!**

Ἡ θεία Εὐχαριστία, κατά τήν ζῶσα Παράδοσή μας, ὅπως τήν ἐκφράζουν οἱ γνήσιοι φορεῖς της, οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ὡς «*Μυστήριον τῶν Μυστηρίων καί τελετῶν ἀπασῶν τελετή*»¹, συνιστᾷ τήν κορύφωση τῆς θεοειδοῦς ἐμπειρίας, πού μᾶς παρέχει το ἐκκλησιαστικό Μυστήριον ἐν γενεῖ. Ἡ θεία Κοινωνία, ἢ θεία καί «*Δεσποτική ξενία καί ἀθάνατος τράπεζα*»², ἢ βρώση τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος καί Αἵματος ἀποτελεῖ γιά τούς πιστούς «*φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μή ἀποθανεῖν, ἀλλά ζεῖν ἐν Θεῷ διά Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρτήριον ἀλεξικάκον*»³. Naί, ὁ Ἀρχηγός τῆς Πίστεώς μας, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, μεταλαμβάνομενος ἀπό τούς δούλους Αὐτοῦ, τούς νοσταλγικῶς ἐπιποθοῦντας τήν θεία ἔνωση μέ τόν Κύριό τους, ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς των καταστάσεως, «*καί καθαίρει, καί φωτίζει, καί φωτός ποιεῖ μετόχους*», σύμφωνα μέ τήν ἔξοχο ποιητική γλῶσσα τοῦ φωτοφόρου Συμεῶνος τοῦ Νέου Θεολόγου⁴. Καί εἶναι στούς Ὁρθοδόξους γνωστό πῶς, ὅταν κοινωνοῦν, μετέχουν καί τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ!

Ἡ θεία Εὐχαριστία, ἢ θεία Κοινωνία δέν ἔχει καθόλου χαρακτῆρα συμβολικό, ἢ μεταφορικό, ἢ ὅ,τι ἄλλο. Πρόκειται γιά **μετοχή πραγματική καί ὄντολογική** στό ἴδιο τό θεωμένο, ἔνεκα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως μέ τή θεία φύση τοῦ Χριστοῦ, ἀνθρώπινο σῶμα Του, τό ὁποῖο ὑπάρχει μέ τόν τρόπο ὑπάρξεως τῆς πρώτης (τῆς Θείας φύσεως) καί εἶναι πλήρες τῶν ἀκτίστων Ἐνεργειῶν της⁵! Ὅταν ὁμιλοῦμε περί ἀκτίστων Ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ὁμιλοῦμε περί τῆς Δόξης τοῦ Θεοῦ, πού ταυτίζεται μέ τή Βασιλεία

¹Συμεῶνος Θεσσαλονίκης, *Περί τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας*, σή', PG 155, 253 C.

²Βλ. Κανόνες Ὁρθρου Μ. Πέμπτης: «*Ξενίας Δεσποτικῆς καί ἀθανάτου τραπέζης*».

³Ἰγνατίου Θεοφόρου, *Πρός Ἐφεσίους*, PG 5, 753B-756 A.

⁴Βλ. Εὐχή ποιητική, ἀπό τήν Ἀκολουθία τῆς θείας Μεταλήψεως.

⁵Πρωτοπρ. Ν. Λουδοβίκου, *Μεταλαμβάνοντας σέ καιρούς Πανδημίας*, ἄρθρο, στό Antifono.gr. 26-3-2020.

Του, στην οποία μετέχουν οι πιστοί κατά Χάριν, διά τῶν Μυστηρίων, στό πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας. Μποροῦμε ἐν προκειμένῳ νά ἀναμνησθοῦμε τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Συμεῶνος, τοῦ Νέου Θεολόγου, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο, τά «ἄρρητα ῥήματα» τοῦ Παύλου καί τά αἰώνια ἀγαθά τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, «ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν», **ταυτίζονται μέ τή θεία Εὐχαριστία**. Πράγματι, γράφει, σχετικά ὁ ἅγιος Συμεών: «Μετά τῶν ἀποκειμένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀγαθῶν, αὐτό τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἃ καθ' ἐκάστην ὀρῶμεν καί ἐσθίομεν καί πίνομεν, ταῦτα ὁμολογουμένως τά ἀγαθά ἐκεῖνά εἰσι· ἐκτός δέ τούτων οὐδαμοῦ τῶν ῥηθέντων οὐδέ ἐν εὐρεῖν ἐξισχύσεις, κἄν πᾶσαν διαδράμης τήν κτίσιν»⁶. Κατά τόν προρηθέντα Πατέρα, λοιπόν, Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί Εὐχαριστία ταυτίζονται. Ἐπομένως, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μεταδίδει ἀσθένειες;;; Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!

Ἄς προσέξουμε τώρα τήν Χριστολογική θέση τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, μία θέση ἡ ὁποία ἰσχύει ἀκριβῶς στήν Εὐχαριστιακή Θεολογία⁷. Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο, ἐκφράζοντα τήν Χριστολογία, στόν Χριστό ἔχουμε πλήρη καί πραγματική ἀνθρώπινη φύση, θέληση καί ἐνέργεια, δρῶσα ὅμως μέ τόν τρόπον τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐπειδή Αὐτός εἶναι τό μόνο ὑποκείμενο/ὑπόσταση. Ὅμως, δέν ἔχουμε ἀπλῶς τήν πληρότητα τῆς φύσεως τοῦ κτιστοῦ στόν Χριστό, ἀλλά καί τήν δυνατότητα τῆς φύσεως αὐτῆς «**ἐνεργεῖσθαι καί ἐνεργεῖν ὑπέρ τὸν ἑαυτῆς θεσμόν**», νά ὑποδέχεται δηλαδή τήν ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί νά ἐνεργεῖ πέρα ἀπό τά φαινόμενα φυσικά της ὄρια.

Αὐτή ἡ Χριστολογική Θεολογία μεταφέρεται αὐτούσια στή Θεολογία τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καί ἐκεῖ, στήν οὐσία τῶν προσφερθέντων ὑλικῶν στοιχείων, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, παραμένει ἀναλλοίωτη καί ὀφείλει νά παραμείνει ἀναλλοίωτη, διότι διαφορετικά θά ἦταν ὡσάν ὁ Θεός νά μετανοεῖ γιά τό εἶδος τῶν ὄντων πού ἔπλασε καί νά ζητᾶ νά ἀφανίσει ἢ ἀλλοιώσει τή φύση τους. Ὡστόσο, ἡ κτιστή αὐτή ὕλη

⁶Βλ. πρωτοπρ. Ν. Λουδοβίκου, *Ἡ κλειστή πνευματικότητα καί τό νόημα τοῦ ἑαυτοῦ*, ἐκδ. Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1999, σσ. 163-164.

⁷Βλ. πρωτοπρ. Ν. Λουδοβίκου, *Μεταλαμβάνοντας σέ καιρούς Πανδημίας*, ἄρθρο, στό Antifono.gr. 26-3-2020.

υπάρχει πλέον, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐλεύθερη ἀπὸ τὰ κτιστά της ὄρια, δηλαδή ὑπάρχει μέ τόν τρόπο ὑπάρξεως τῆς ἄκτιστης φύσεως, **«ἐνεργουμένη καὶ ἐνεργοῦσα ὑπὲρ τὸν ἑαυτῆς θεσμόν»**, πλήρης τῆς Χάριτος τοῦ τεθεωμένου σώματος τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο σημαίνει πὼς τὰ Τίμια Δώρα, ἀκόμη καὶ ἂν ὑποστοῦν ἐξωτερικὴ φθορά, ἢ ἀναμιχθοῦν ἀθελήτως (ἢ καὶ κακοβούλως) μέ ἰούς καὶ μικρόβια, ἢ παρουσία τῆς Χάριτος δέν ἐπιτρέπει νά καταστοῦν ἐπιβλαβῆ γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ πιστοῦ, ἀκριβῶς διότι, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, ἀποτελοῦν ἤδη πραγματικότητα καὶ παρουσία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, στήν περίπτωση αὐτὴ ἰσχύουν τὰ Κυριακά λόγια, ὅτι: *«κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει»*⁸.

Στὴν εὐχαριστιακὴ θεολογία τοῦ προαναφερομένου ἁγίου Συμεῶνος τοῦ Ν. Θεολόγου (εἰρήσθω ὅτι τὸ 2022 θά συμπληρωθοῦν χίλια χρόνια ἀπὸ τῆς ὁσίας κοιμήσεώς του), συναντοῦμε αὐτὴν τὴ βιωμένη ἐμπειρία καὶ ἐκπεφρασμένη πεποίθηση, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς Εὐχαριστίας συνιστοῦν ἀληθῶς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γράφει λοιπὸν καὶ καταθέτει στήν Ἐκκλησία τὰ παρακάτω αὐτὸς ὁ θεόπτης Πατήρ, ὁ ὁποῖος ἔβλεπε, ὡς ἀκριβῶς ἱερουργοῦσε τὰ θεῖα Μυστήρια, τὴν Χάρη τοῦ Πνεύματος ἐπὶ τῶν Τιμίων Δώρων: *«Ὅπου γάρ ἄρτος σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος, Λόγε, / ἐκεῖ ὑπάρχεις σύ αὐτός, ὁ Θεός μου καὶ Λόγος, /καὶ ταῦτα σῶμα γίνεται σὸν ἀληθῶς καὶ αἷμα / ἐπελεύσει τοῦ Πνεύματος καὶ δυνάμει Ὑψίστου»*⁹. Διὰ τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας οἱ πιστοί, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, κοινωνοῦμε τὴ θεῖα ζωὴ καὶ ἀποκτοῦμε κατὰ Χάριν τὴν αὐτὴν ἐνότητα πού ἔχει ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ μέ τὸν Πατέρα Αὐτοῦ. Ὁ Ἅγιος, ζῶντας μέσῳ τῆς Εὐχαριστιακῆς μετοχῆς τὴν «νηφάλιο μέθην» τοῦ Πνεύματος, ἐρωτᾷ καὶ ἀπαντᾷ, διδάσκοντας τοὺς πιστούς: *«Πῶς τὴν πρὸς αὐτὸν ἡμῶν ἐνότητα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κοινωνίας τοιαύτην γενέσθαι διαρρήδην βοᾷ οἷαν ἐκεῖνος ἔχει τὴν πρὸς τὸν Πατέρα ἐνότητα καὶ ζωὴν; Ὡσπερ γάρ ἐκεῖνος φυσικῶς τῷ ἰδίῳ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἦνεται, οὕτω καὶ ἡμᾶς κατὰ χάριν λέγειν διὰ τοῦ φαγεῖν τὴν σάρκα αὐτοῦ καὶ πίειν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐνωθῆναι αὐτῷ καὶ ζῆσαι ἐν αὐτῷ. Ἴνα δέ μὴ νομίζωμεν, ὅτι τὸ πᾶν τοῦ*

⁸Μρκ. 16, 18.

⁹Συμεῶνος Ν. Θεολόγου, *Ἕγμνοι θείων ἐρώτων*, XV, SC 156, 55-59. Πρβλ. Θεοφ. Ἀμπαντζίδη, *Τὸ ἐνυπόστατον φῶς, σπουδὴ σὶς προϋποθέσεις τῆς θέωσης κατὰ τὸν Συμεῶν τὸν Νέο Θεολόγο*, ἐκδ. Δόμος, σελ. 329.

ἄρτου τοῦ ὀρωμένου ἐστί, τούτου ἔνεκεν πολλαχῶς εἶρηκεν· <Εγὼ εἰμί ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων>. Καί οὐκ εἶπεν, ὁ καταβάς, τοῦτο γάρ τό ἄπαξ δηλοῖ καταελθεῖν. Ἀλλά τί; Ὁ καταβαίνων, φησί, ἀεὶ δηλονότι καὶ πάντοτε ἐπὶ τοὺς ἀξίους καταβαίνων καὶ νῦν καὶ καθ' ὥραν παραγινόμενος»¹⁰.

Τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφανίζει τὴν φθορὰ μέσα στό αἷμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρέχει σέ αὐτόν πολλές καὶ ἀπερίγραπτες ὠφέλειες. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφει, ὅτι «τοῦτο (τό αἷμα τοῦ Κυρίου) ἡμᾶς καινοῦς ἀντὶ παλαιῶν ποιεῖ καὶ ἀϊδίους ἀντὶ προσκαίρων. Τοῦτο ἡμᾶς ἀπαθανατίζει καὶ ἀειθαλεῖς ἀπεργάζεται, ὡς δένδρα παρά τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένα τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, ἀφ' ὧν συνάγεται καρπούς εἰς ζωὴν αἰώνιον»¹¹.

Τὰ ἀνωτέρω φαίνεται νὰ ἀγνοῦν ὅσοι μεγαλοσχήμονες ἐπίσημοι κληρικοί τοῦ ἐξωτερικοῦ τόλμησαν νὰ ἀνακοινώσουν πὼς θὰ λειτουργοῦν μὲν, ἀλλὰ χωρὶς μετάδοση θείας Κοινωνίας στοὺς πιστοὺς (βλ. Μητρόπολη Γερμανίας), ἢ ἄλλοι πού καθιέρωσαν λαβίδα μιᾶς χρήσεως γιὰ τὴ θεία Μετάληψη στοὺς πιστοὺς (βλ. Μητρόπολη Καναδᾶ)! Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἄγνοια ἐκ μέρους των τοῦ γεγονότος πὼς ὅ,τι γίνεται μέσα στὴν Ἐκκλησία δὲν εἶναι φθοροποιό (ἀκόμη καὶ ἡ ἀπλή παρουσία τῶν πιστῶν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἡ Χάρις). Δὲν εἶναι ἀπλῶς ἁμαρτία ἢ ἀσέβεια, ἀλλὰ πρωτίστως συνιστᾶ **βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος**.

Πέραν αὐτῶν, θὰ ὑπογραμμίσουμε πὼς οἱ πιστοὶ, οἱ ὁποῖοι ἐκκλησιάζονται, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν κοινωνοῦν (ἀφοῦ αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ γιὰ ὅλους) **μετέχουν τῆς θείας Εὐχαριστίας**, μετέχουν τῆς Χάριτος καὶ τῆς ἐνεργειακῆς, θὰ λέγαμε, σχέσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐντὸς τῆς ἱερᾶς Συνάξεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, οἱ μὲν ἐκκλησιαζόμενοι κοινωνοῦν κατ' ἐνέργειαν Θεοῦ, οἱ δὲ μεταλαμβάνοντες κοινωνοῦν κατὰ τὰ ἰδιώματα. Καὶ κατὰ τὴν σαφῆ διάκριση πού κάνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οἱ μὲν ἀπλῶς ἐκκλησιαζόμενοι κοινωνοῦν κατὰ τὸν ἀγγελικό τρόπο (κατ' ἐνέργειαν) καὶ οἱ δὲ κοινωνοῦν κατὰ τὸν «τρόπο» τῆς Σαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλ. κοινωνοῦν τῶν ἰδιωμάτων τῆς

¹⁰ Λόγος Ἠθικός 3^{ος}, 7, SC 122, 506-517.

¹¹ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ὀμιλία 56, 6.

Θεότητα καί σ' αυτό βεβαίως φαίνεται ἡ ἀνωτερότητα τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῶν Ἀγγέλων. Γράφει σχετικά ὁ κορυφαῖος Δογματολόγος Πατήρ, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: «Οὐ μετέσχον ἄγγελοι οὐδέ ἐγένοντο θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀλλ' ἐνεργείας καὶ χάριτος, ἀνθρωποὶ δέ μετέχουσι καὶ κοινωνοὶ θείας φύσεως γίνονται, ὅσοι μεταλαμβάνουσι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὸ ἅγιον καὶ πίνουσι τὸ αἷμα αὐτοῦ τὸ τίμιον· θεότητι γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἦνωται καὶ δύο φύσεις ἐν τῷ μεταλαμβανομένῳ ὑφ' ἡμῶν σώματι τοῦ Χριστοῦ ἠνωμέναι καθ' ὑπόστασιν εἰσιν ἀδιασπᾶστος καὶ τῶν δύο φύσεων μετέχομεν, τοῦ σώματος σωματικῶς, τῆς θεότητος πνευματικῶς, μᾶλλον δέ ἀμφοῖν κατ' ἀμφω...»¹².

Κατὰ συνέπεια καθίσταται σαφές, ὅτι ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν θεία Κοινωνία δέν μεταδίδεται τίποτα τὸ φθοροποιό, ἀλλὰ οὔτε κἂν ἀπὸ τὴν παρουσία τῶν πιστῶν στοὺς Ναοὺς, ὅπου ὑπάρχει πλουσία ἢ Χάρις κατὰ τὴν Εὐχαριστία. Ἔτσι, ὅσοι δέν μετέχουν τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς, πάλι «κοινωνοῦν» τῆς Ζωῆς. Αὐτὸ συμβαίνει, διότι μέ τὴν παρουσία τους ἐντὸς τοῦ μυστηριακοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἱερά Σύναξη, **κοινωνοῦν κατ' ἐνέργειαν μέ τὴν ἄκτιστη Χάρη**, μετέχουν τῆς (ἐν Χριστῷ) ζωῆς, ἀφοῦ ἢ κατ' ἐνέργειαν κοινωνία σημαίνει **ζωοποίηση** τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπομένως τίποτε τὸ φθοροποιό δέν μπορεῖ νά ἐγγίσει τὴν ζωή.

Περί **λαβίδος** τώρα ὁ λόγος. Ἀκούσαμε καὶ αὐτό, ὅτι θά κοινωνοῦν οἱ πιστοὶ μέ ξεχωριστὴ λαβίδα. Κάποιοι τὸ ἐφήρμοσαν μεμονωμένα. Ἐπισήμως τὸ ἀνακοίνωσε ἀπὸ Ἄμβωνος ἱερεὺς τῆς Μητροπόλεως Καναδᾶ, κατ' ἐντολήν τοῦ Μητροπολίτου Σωτηρίου. Ἡ ἀναστάτωση στό συγκεκριμένο ἐκκλησίασμα ἦταν μεγάλη, ὅπως ἔδειξαν τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως (διαδίκτυο). Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα ἄτοπο, γιὰ νά μὴν ποῦμε ὅτι εἶναι μιά βλάσφημη σκέψη, θεωρία καὶ προτροπή. Περί τῆς χρήσεως λαβίδος στὴν Εὐχαριστία ἔχουμε στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας μιά ποικιλία. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ λ.χ. μεταλάμβαναν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς χειρός, ὅπως οἱ ἱερεῖς στό ἱερό, ὅμως κοινωνοῦσαν ἀπὸ κοινοῦ στό κοινὸ Ποτήριο ὅμως. Αὐτὸ στή συνέχεια δι' εὐνοήτους λόγους,

¹²Πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, Κριτικὴ ἔκδοση KOTTER III, 26.

ὅταν ἡ Ἐκκλησία αὐξήθηκε, ὅταν οἱ πιστοὶ τῆς ἐπληθύνθησαν καὶ μποροῦσαν νά πηγαίνουν ἀπὸ μία πόλη σέ ἄλλη καὶ νά προσέρχονται στό Μυστήριο, ὑπῆρξε τό πρόβλημα ἀσφάλειας τῆς μετάδοσης καὶ ἔτσι καθιερώθηκε ἡ λαβίδα, ὥστε νά λαμβάνει τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὁ πιστός μέ κάθε ἀσφάλεια ἀπευθείας στό στόμα του. Ὑπάρχουν ὡστόσο καὶ ἱεροὶ Κανόνες οἱ ὁποῖοι ὀρίζουν ὅτι πρέπει νά διασφαλίζεται αὐτός ὁ τρόπος μεταδόσεως καὶ ὑπάρχουν καὶ σχόλια πού δίδουν οἱ διάφοροι Κανονολόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπισημαίνουν ἐκεῖ τόν κίνδυνο τοῦ νά ἔχει κανεῖς τόν καθαγιασμένο Ἄρτο στά χέρια του, κατ' ἐκείνη τή χρονική περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Πολλοί τότε μποροῦσαν νά εἶναι ἀπρόσεκτοι καὶ νά πέσει ἀπὸ τά χέρια τους ὁ καθαγιασμένος Ἄρτος ἢ νά διαφυλαχθεῖ ἀπὸ αὐτούς γιά ἄλλους σκοπούς. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης σημειώνει σχετικά, στήν ἐρμηνεία τοῦ 101 Κανόνος τῆς Πενθέκτης Συνόδου: «Τό αἷτιον δέ ὁποῦ ἐπινοήθη ἡ λαβίδα ἦτο, διατί μερικοί, ἢ ὑποκρινόμενοι πώς εἶναι Χριστιανοί, ἢ αἰρετικοί, ἢ δεισιδαίμονες ἄνθρωποι, λαμβάνοντες εἰς χεῖρας τόν ἅγιον ἄρτον, ἢ τόν ἔρριπτον, ἢ τόν ἔκρυβαν, ἢ εἰς μαγείας καὶ πονηρίας ἄλλας τόν ἐμεταχειρίζοντο. Ὅθεν διά τῆς ἐπινοήσεως τῆς λαβίδος, διδομένης τῆς ἁγίας Κοινωνίας εἰς τό στόμα, ἐσηκώθη ἀπὸ τό μέσον κάθε αἰτία καὶ πρόφασις τῆς τοιαύτης καταφρονήσεως»¹³.

Ὑπάρχουν, πάντως, οἱ σχετικοὶ Κανόνες πού ὀρίζουν τί πρέπει νά πράττει ἢ τί δέν πρέπει νά πράττει ἡ Ἐκκλησία σέ κάθε περίσταση. Ὑπάρχει καὶ ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωή καὶ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, ὡς σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ μέσα στόν κόσμον καὶ κοινωνίας Ἁγίων. Αὐτή ἡ ἐμπειρία μαρτυρεῖ ἀριδῆλως ὅτι ποτέ δέν τέθηκε σέ ἀμφισβήτηση περί μεταδόσεως ἀσθενειῶν ἢ λοιμώξεων σκεῦος ἱερό, ἐντός τοῦ ὁποίου βρίσκεται τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὑπόνοια καὶ μόνο, ὅτι ἡ λαβίδα, μέ τήν ὁποία κοινώνησε κάποιος ἐνδεχομένως φορέας μιᾶς νόσου, θά μποροῦσε νά μεταδόσει τήν νόσον,

¹³ Πηδάλον, ἐκδ. Ἀστέρος, σελ. 311.

άποτελεῖ **ἐκφραση ἀπιστίας**. Αυτό ἰσχύει, διότι ὅποιος, κληρικός ἢ λαϊκός τό ὑπαινίσσεται, προφανῶς δέν γνωρίζει σέ τί κοινωνεῖ καί σέ τί μετέχει. Ἄγνοεῖ μᾶλλον ὅτι κοινωνεῖ τό Σῶμα καί τό Αἷμα Ἐκείνου πού νίκησε τόν θάνατο, πού κατετρόπωσε τόν διάβολο καί τήν ἁμαρτία, καί εἶναι φορέας ζωῆς. Ἄρα, τά ὅποιαδήποτε ἐνδεχόμενα μικρόβια δέν μποροῦν νά ἔχουν καμμία ἰσχύ ταυτόχρονης παραμονῆς σ' αὐτό τό Σῶμα, τό ὅποιο εἶναι Σῶμα τοῦ Θεοῦ καί τό ὅποιο καίει κάθε τι πού δέν εἶναι Θεός. Ἐπομένως, κάποιος τέτοιος λογισμός, γιά τήν διασφάλιση αὐτῶν τῶν πιστῶν, εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ. Καί κάθε προσπάθεια νά «οἰκονομήσουμε» αὐτήν τήν ὀλιγοπιστία καταλήγει στήν παρα-οικονομία καί ὄχι στήν οἰκονομία, ἀλλά καί στήν τροφοδότηση αὐτῆς τῆς ἀπιστίας.

Ἡ δέ θεωρία τοῦ διαχωρισμοῦ θείας Κοινωνίας καί σκεύους εἶναι καί αὐτή ἐπιεικῶς ἀπαράδεκτη. Καί τοῦτο διότι μέ τή λογική αὐτή, καί τό Ἅγιο Ποτήριο, τό ὅποιο εἶναι τό δοχεῖο πού συγκρατεῖ τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἢ τό Δισκάριο πού ἔχει τό Σῶμα, ὅλα αὐτά θά ἔπρεπε νά θεωρηθοῦν ὑποπτα πρὸς ἀπολύμανση, πρὶν καί μετά. Ἡ λαβίδα εἶναι καί αὐτή ἱερό σκεῦος, πού διακονεῖ αὐτήν τήν προσφορά τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ζωοδοτεῖ («ἀπαθανατίζει», κατά τήν Ὑμνολογία) ἐμᾶς τούς ἴδιους, τότε γιατί νά μὴν ἐνεργεῖ μέ τρόπο ἀπολυμαντικό ἐπὶ τῶν βακτηριδίων, ἐξυγαιαντικῶς καί προστατευτικῶς γιά τόν ἱερό Ναό ὅπου τελεῖται ἡ Λατρεία τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ; Ἡ θεία Κοινωνία εἶναι ὁ Χριστός προσφερόμενος. Ὅπως μεταβάλλεται ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπινου σώματος τοῦ Χριστοῦ μετά τήν Ἀνάσταση καί εἶναι ἓνα θεωμένο σῶμα πλέον πού εἰσέρχεται *«κεκλεισμένων τῶν θυρῶν»*, ἔτσι μεταβάλλονται τά εἶδη τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου, δηλ. μεταβάλλεται ὁ τρόπος ὑπάρξεως τῶν ὑλικῶν αὐτῶν στοιχείων. Ἀφοῦ συμβαίνει αὐτό, δέν ἐπιτρέπει ἡ καθαγιάζουσα Χάρις τήν ἐνέργεια κανενός βακτηρίου, ἰοῦ (καί ὅ,τιδήποτε ἄλλου) πού μπορεῖ νά ὑπάρχει στή λαβίδα ἢ στό ἅγιο Ποτήριο! Ἡ ἐμπειρία ἤδη τῆς υἰοθετήσεως τῆς λαβίδος ἰσχύει στήν Ἐκκλησία ἐπὶ μία χιλιετία καί ποτέ δέν ἠγέρθη καμμία ἀμφισβήτηση.

Ἐὰν γνωρίζουν, ἐπομένως, ὅσοι προτείνουν καινοτόμως καὶ ἐλευθεροστόμως τέτοιες ἀλλαγές, ὅτι ἡ Ἐκκλησία προβαίνει σέ ἀλλαγές, διαρρυθμίσεις κ.λπ. ὅταν ὑπάρχει **ἀποχρῶν ποιμαντικός λόγος**. Καί τότε πού ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε τήν χρήση λαβίδος στή θεία Κοινωνία δέν εἶχε τεθεῖ φυσικά ζήτημα ὑγειονομικό, ὥστε νά προχωρήσει ἡ Ἐκκλησία στή λύση υἱοθετήσεως μιᾶς ἄλλης μεθόδου διὰ ἰ. Κανόνων ἢ πράξεως, διότι αὐτό θά συνιστοῦσε ἀμφισβήτηση τοῦ μυστηρίου. Ὅμως εἶχε τεθεῖ ζήτημα διασφαλίσεως τῆς μεταδόσεως αὐτῶν τούτων τῶν μεταδιδομένων θείων Δώρων καί τίποτε ἄλλο. Δέν ὑπῆρξε ἡ ἔγνοια ὅτι θά μπορούσε νά προσβληθεῖ ὁ κοινωνῶν πιστός ἀπό κάποια ἀσθένεια, ἀλλά ἔγνοια γιά τήν προστασία τῶν θείων Δώρων.

Ἐάν λοιπόν σ' αὐτή τή δοκιμασία τῆς -πραγματικῆς ἢ κατεσκευασμένης - κρίσεως ἐμεῖς ἐμπέσουμε στόν πειρασμό τῆς ἀμφισβητήσεως ἢ τοῦ φόβου μεταδόσεως τῶν λοιμώξεων μέσω τῆς θείας Εὐχαριστίας, τότε ἐκπίπτουμε οὐσιαστικά ἀπό τήν Ἐκκλησία. Καί αὐτό διότι ὁ λειτουργός, ὁ ὁποῖος εἶναι «εἰς τόπον καί τύπον Χριστοῦ», καλεῖ τοὺς πιστοὺς νά προσέλθουν στό Ποτήριο τῆς Ζωῆς «*μετά φόβου Θεοῦ*». Ἐάν δέν ἔχει κάποιος φόβο (δέος) πρὸς τόν Θεό «*μετά πίστεως*», πού σημαίνει ἀκραδάντου πίστεως καί χωρὶς ἴχνος ὀλιγοπιστίας, τότε «*βυθίζεται*», ὅπως συνέβη μέ τόν Ἀπόστολο Πέτρο, πού ἐνῶ περιπατοῦσε «*μετά πίστεως*» ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὅταν εἶχε τοὺς λογισμοὺς τῆς ὀλιγοπιστίας, ὅπως φαίνεται ἀπό τή σαφῆ ρήση τοῦ Χριστοῦ, «*ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας*», τότε βυθιζόταν, γι' αὐτό καί ζήτησε τήν σωτηρία του μέ πίστη πρὸς τόν Χριστό καί σώθηκε. Ἐπομένως δέν εἶναι λεπτομέρεια αὐτή ἡ λειτουργικὴ πρόσκληση, «*μετά πίστεως*», ὅπως ἐπίσης καί «*μετά ἀγάπης*». Τό «*μετά ἀγάπης*» λέγεται ὥστε νά λάβει χώρα στόν μεταλαμβάνοντα πιστό ἡ ὑπερχείλιση αὐτῆς τῆς ἄκτιστης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐντός του, ὥστε νά προσλάβει κατὰ Χάριν αὐτήν τήν ἀγάπη πού ἔχει ὁ Πατέρας στόν Υἱό, ὁ Υἱός πρὸς τόν Πατέρα καί ὁ Υἱός πρὸς τοὺς Μαθητές του καί πρὸς ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός Του. Αὐτή τήν ἀγάπη μᾶς ζητᾷ ὁ Θεός.

Κατά ταῦτα, οἱ προϋποθέσεις προσελεύσεως στή θεία Εὐχαριστία εἶναι κατά βάσιν αὐτές οἱ τρεῖς, ἀλλά καί προηγουμένως ἡ ὀρθή Πίστη, ἡ μετάνοια καί ἡ καθαρότητα τοῦ πιστοῦ. Αὐτές οἱ προϋποθέσεις μᾶς διασφαλίζουν καθ' ὀλοκληρίαν ὅ,τι ἐπιστεύθη καί ἐβιώθη στά δύο χιλιάδες χρόνια ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί ἐμπειρίας μέχρι σήμερα ἀδιαμφισβητήτως. Δέν ὑπάρχουν ἐπιστημονικές ἢ ἄλλες ἱστορικές μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες νά πιστοποιοῦν ὅτι ἀσθένησαν ἱερεῖς, πού κατέλυαν ὅλα αὐτά τά Ἅγια Ποτήρια μέ τά ὁποῖα ἐκοινώνησαν καί φανερά ἀσθενεῖς ἀλλά καί ἀφανῶς πολλούς. Δέν ὑπάρχει καμμιά ἀπολύτως τέτοια κατάθεση καί ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ καί κοινωνία Ἁγίων ἐντός τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας δέν μπορεῖ νά συμβιβάζεται μέ ὅποιες ἀπόψεις ἀπίστων, ὀλιγοπίστων, σκοπίμως βαλόντων, ἢ ἀνεπιγνώστως ἀποφαινομένων περί τά τοιαῦτα, πού ἀποτελοῦν τήν καρδιά καί τόν πυρῆνα τῆς Λατρευτικῆς τῆς ζωῆς.

Β) ΟΙ ΑΓΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΩΣ ΦΟΡΕΙΣ ΘΕΙΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Μετά ἀπό τό ἄνοιγμα τῶν Ναῶν κατά τήν ἐντολή τῆς Πολιτείας, ἐκτός ἀπό τίς βλάσφημες ἀπόψεις περί μεταδόσεως ἀσθενείας μέσω τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, τό φῶς τῆς δημοσιότητος εἶδαν καί ἄλλες θεωρίες, πού συσχέτιζαν τήν προσκύνηση τῶν Ἁγίων Εἰκόνων μέ τήν μετάδοση τοῦ ἰοῦ. Ταυτόχρονα τοποθετήθηκαν κορδέλλες ἔμπροσθεν τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, γεγονός πού ἐσκανδάλισε πολλούς Χριστιανούς. Ἔτσι, κρίθηκε σκόπιμο νά γίνει μιᾶ σύντομη ἀναφορά στήν ἐνότητα αὐτή, σχετικά μέ τίς ἱερές Εἰκόνες καί τή θεολογική τους σημασία.

Οἱ ἱερές Εἰκόνες, γιά τό μυστηριακό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, προβάλλουν, «ἐν εἶδει» σιωπηλοῦ κηρύγματος, συμπλέκοντας ἀρμονικά τήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ καί τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι «γλωττοφόροι βίβλοι», σύμφωνα μέ τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, τά βιβλία τῶν ἀγραμμάτων.

«Ὅπερ τοῖς γράμμασι μεμυημένοις ἢ βίβλος, τοῦτο τοῖς ἀγραμμάτοις ἢ εἰκῶν· καὶ ὅπερ τῆ ἀκοῆ ὁ λόγος, τοῦτο τῆ ὁράσει ἢ εἰκῶν νοητῶς, δέ αὐτῆ ἐνούμεθα»¹⁴.

Καί εἶναι γεγονός ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἀποφαίνεται, πῶς ἡ εἰκόνα, ἡ ἀπεικονιστική τέχνη, ἐδράζεται θεολογικά στήν **Ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου**. Αὐτό δείχνουν οἱ σχετικές μαρτυρίες τῆς Καινῆς Διαθήκης, μέ πρῶτο τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη νά ἀναφωνεῖ δυναμικά: *«Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καί αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν...»¹⁵*. Αὐτόν πού εἶδαμε «ἐν σαρκί ἐλυληθότα», Αὐτόν εἰκονίζουμε, ὅπως καί τά ἄλλα θεῖα πρόσωπα, τήν Θεοτόκο, τούς Ἁγίους, τούς Ἀγγέλους. Πράγματι, ὁ σύνδεσμος ἀνάμεσα στόν Σαρκωθέντα Λόγο καί τήν ἀπεικόνιση ὀδηγεῖ τούς Ἁγίους Πατέρες ἀλλά καί τίς Συνόδους νά δογματίσουν ἐν προκειμένῳ ὅτι: *«Πάλαι μὲν ὁ Θεός, ὁ ἀσώματός τε καί ἀσχημάτιστος, οὐδαμῶς εἰκονίζετο. Νῦν δέ σαρκί ὀφθέντος Θεοῦ καί τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφέντος, εἰκονίζω Θεοῦ τό ὀρώμενον»¹⁶*. Στή συνάφεια αὐτή ἔρχεται στό νοῦ μας τό θεολογικώτατο Κοντάκιο τοῦ Ὁρθοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, στό ὁποῖο παρουσιάζεται ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὡς ἡ πρώτη τρόπον τινά ζωγράφος - ἀγιογράφος μέσα στήν Ἱστορία, ἀφοῦ αὐτή «ἰστορήσε», περιέγραψε τόν ἀπερίγραπτο Λόγο διά τῆς Ἐνανθρωπίσεως, στό ὁποῖο γεγονός καί Μυστήριον ἐκείνη ὡς «ὑπουργός τῆς σωτηρίας» διακόνησε. Πράγματι, ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος τοῦ Πατρός ἔγινε περιγραφτός καί φανερός στόν κόσμον μέ τήν σάρκωσή του ἀπό τήν Ὑπερευλογημένη Μαρία τήν Μητέρα Του καί διά τῆς Ἐνανθρωπίσεως ἀνακαίνισε τήν εἰκόνα Του, τόν ἄνθρωπον, πού εἶχε ρυπωθεῖ ἔνεκα τῆς ἀμαρτίας. *«Ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος τοῦ Πατρός ἐκ σοῦ Θεοτόκε περιεγράφη σαρκούμενος, καί τήν ρυπωθεῖσαν εἰκόνα, εἰς τό ἀρχαῖον ἀναμορφώσας, τῷ θείῳ κάλλει*

¹⁴Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, *Πρός τούς διαβάλλοντας τάς ἀγίας εἰκόνας* 1, 17, PG 94, 1248.

¹⁵Α' Ἰω. 1,1 & Ἰω. 14, 7-10.

¹⁶Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, *Λόγος α'*, κεφ. 16, PG 94, 1245.

συγκατέμιξεν». Ἀφοῦ λοιπόν ὁ Θεός Λόγος «περιεγράφη σαρκούμενος», ἐμεῖς περιγράφουμε Αὐτόν «έν Ναοῖς καί εἰκονίσμασιν», ὅπως διαβάζουμε στό Συνοδικόν τῆς Ὁρθοδοξίας. «Ἰδόντες τόν Κύριον, καθώς εἶδον, ἱστορήσαντες ἐζωγράφησαν»¹⁷. Ἡ εἰκόνα λοιπόν, κατά ταῦτα, ἀποτελεῖ ἔκφραση ἱστορικῆς ἐμπειρίας.

Εἶναι ἀναγκαῖο νά τονισθεῖ, ὅτι μία Ἁγία Εἰκόνα εἶναι **φορέας τῆς ἀκτίστου Θεότητος**. Ἡ θεά τῆς εἰκόνας ἔχει γιά τούς πιστούς ἀναγωγικό χαρακτήρα καί τούς ὀδηγεῖ σέ πνευματική θεά τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου. Σύμφωνα μέ τόν μεγάλο Δογματολόγο τῆς Ἐκκλησίας μας, Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό, ὁ ἄνθρωπος, βλέποντας καί μόνο τήν ἱερά Εἰκόνα, ἀγιάζεται κατά τούς ὀφθαλμούς, πού εἶναι ἡ πρώτη τῶν αἰσθήσεων, ὅπως λέγει χαρακτηριστικά, ἐπειδή ἡ εἰκόνα εἶναι φορέας τῆς Χάριτος τοῦ εἰκονιζομένου. Ὅταν μάλιστα τήν προσκυνεῖ, ἐπειδή αὐτό συνιστᾷ μιά ἐγγύτερη σχέση, λαμβάνει κατεξοχήν τή Χάρη τοῦ Ἁγίου πού εἰκονίζεται. Ὁ ἅγιος Νικηφόρος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ὁμολογητής, θά σημειώσῃ χαρακτηριστικά, ὅτι «διὰ τῆς εἰκόνας γινώσκεται τό ἀρχέτυπον»¹⁸, διατύπωση πού φανερώνει τή θεολογική χρησιμότητα τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, οἱ ὁποῖες, κατά ταῦτα, λειτουργοῦν ὡς μία πρόσκληση μετοχῆς στήν πραγματικότητα τοῦ πρωτοτύπου, ὡς πρόσκληση διαλόγου καί προσωπικῆς σχέσεως μέ τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο.

Οἱ Ὁρθόδοξοι προσκυνοῦμε καί τίς εἰκόνες τῶν Ἁγίων μας, ἀποδίδοντας σ' αὐτές τιμή καί σεβασμό, διότι ἡ λατρεία ἀποδίδεται μόνο στόν Θεό, γνωρίζοντας ὅτι ἡ τιμή αὐτή πρός τόν Θεό ἀπολήγει, ὁ Ὅποιος ἄλλωστε ἐδόξασε τούς Ἁγίους. Ἡ εἰκόνα ἐν προκειμένῳ ἔχει τριαδολογική θεολογική ἔννοια, ἀφοῦ παραπέμπει στόν Θεό, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ τοῦ ἐδόθη κατά τήν δημιουργία του ὡς δῶρο τό «κατ' εἰκόνα», μέ προοπτική τό «καθ' ὁμοίωσιν», ὅπως εἶναι γνωστό. Γι'

¹⁷Mansi 12, 963 C.

¹⁸Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιρ. 3, PG 100, 405 BC.

αυτό διαβάζουμε στα Πρακτικά τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅτι «*εἰκῶν τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονώς ἄνθρωπος καὶ μάλιστα Πνεύματος Ἁγίου ἐνοίκησιν δεξάμενος. Δικαίως οὖν τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων τιμῶ καὶ προσκυνῶ καὶ τόν οἶκον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δοξάζω*»¹⁹. Προσφυῶς, λοιπόν, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός διαβεβαιώνει πώς οἱ ἅγιες εἰκόνες εἶναι «*Πνεύματος Ἁγίου πεπληρωμέναι*»²⁰ καὶ «*θειάς ἐνεργείας δοχεῖα*»²¹.

Ἡ προσκύνηση στήν ὕλη τῆς εἰκόνας καὶ ἡ ἀποδιδόμενη τιμή, «*ἐπὶ τό πρωτότυπον διαβαίνει*», κατὰ τή γνωστή ρήση τοῦ Μ. Βασιλείου, τήν ὁποία ἐπαναδιατύπωσε ἡ Ἁγία Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος: «*Ἐπεὶ ἡ τῆς εἰκόνας τιμή πρὸς τό πρωτότυπον διαβαίνει κατὰ τόν Μ. Βασίλειον καὶ εὐσεβείας ἀνάμεστος ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὑπόθεσις, καθὼς φησὶν ὁ Χρυσόστομος*»²². Ὅμως, ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε ὅτι ὄχι μόνο ἡ προσκύνηση καὶ ἡ τιμή, ἀλλὰ καὶ ἡ μή προσκύνηση καὶ ἡ ἀτιμία πρὸς τίς ἱερές εἰκόνες «*ἐπὶ τό πρωτότυπον διαβαίνει*»! Καὶ αὐτό συνιστᾷ εἰκονομαχική ἐνέργεια. Ἴσραγε τό κατανοοῦν ὅσοι ἀπαγορεύουν τήν προσκύνηση τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν Εἰκόνων, τοποθετῶντας ἐνώπιον αὐτῶν ἐμπόδια προσεγγίσεως τους ἀπό μέρους τῶν πιστῶν; Γνωρίζουν πώς ὅ,τι ἀφιερώνεται στόν Θεό καὶ τούς Ἁγίους μετέχει τῆς Χάριτος καὶ εἶναι ἱερό καὶ ἅγιο; Ἡ Ἐκκλησία διὰ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπεφάνθη ὅτι οἱ εἰκόνες εἶναι **ἰσοδύναμες πρὸς τό Εὐαγγέλιο**, τόν Σταυρό καὶ τά ἱερά σκεύη. «*Ταῦτα εἰδότες ἡμεῖς, οἱ τῷ Θεῷ μόνῳ τήν λατρείαν ἡμῶν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσάγοντες, πάντα τά αὐτῷ ἀνατεθειμένα καὶ καθιερωμένα, εἴτε θεῖος τύπος τοῦ τιμίου σταυροῦ, εἴτε ἅγιον εὐαγγέλιον, εἴτε σεπτὰ εἰκόνες, εἴτε ἱερά σκεύη εἰσὶ, καὶ ἀσπασώμεθα καὶ περιπτυξώμεθα, ὡς ἐλπίδα ἔχοντες ἁγιασμοῦ μεταλαμβάνειν παρ' αὐτῶν*»²³.

¹⁹Mansi 13, 49.

²⁰Λόγος Πρῶτος Ἀπολογητικός πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, PG 94, 1249D.

²¹ὁ.π.

²²Mansi 13, 93C.

²³Mansi 13, 309-377. Βλ. πρωτοπρ. Θεοδώρου Ζήση, *Οἱ Εἰκόνες στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία*, Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 27-28.

Ὁμιλοῦμε, συνεπῶς, περί **Δόγματος** τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι περί μιᾶς εὐλαβοῦς συνηθείας. Ἐπειδή δέ ἀκριβῶς εἶναι Δόγμα, βλέπουμε στά Πρακτικά τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου νά ὀρίζεται, ὅτι ὅποιος δέν προσκυνεῖ τίς Ἅγιες Εἰκόνες, ἂν εἶναι κληρικός καθαιρεῖται, καί ἂν εἶναι λαϊκός ἀφορίζεται.

Πρός τί λοιπόν ὅλος αὐτός ὁ θόρυβος, ὁ φόβος καί ἡ ἀνησυχία γιά νά μήν...μολυνθοῦμε ἀπό τήν προσκύνηση τῶν Ἁγίων Εἰκόνων; Ὅσοι κληρικοί συνέστησαν στούς πιστούς νά μήν προσκυνοῦν τίς ἅγιες εἰκόνες γιά νά μή μολυνθοῦν, ἀμαρτάνουν βαρύτατα καί ὄφειλαν νά γνωρίζουν ὅτι στήν ὕλη τῆς εἰκόνος ἔχει δοθεῖ Χάρη ἀπό τόν Θεό, λόγω τοῦ ὀνόματος πού ἡ Εἰκόνα φέρει. *«Χάρις δίδεται θεία ταῖς ὕλαις, διά τῆς τῶν εἰκονιζομένων προσηγορίας»²⁴*! Ἰδού, λοιπόν, τά «σημεῖα τῶν καιρῶν» ἐνώπιόν μας...

Στό κείμενο αὐτό ἔγινε λόγος περί τῆς θείας Εὐχαριστίας καί περί τῶν Ἁγίων Εἰκόνων. Καί ἐπισημάνθηκε, ὅτι μόνο εὐλογία, χάρη καί ἀγιασμό λαμβάνει ὁ πιστός ἀπό τά συντελούμενα λατρευτικῶς καί τά ὑπάρχοντα ἀγιοπνευματικῶς ἐντός τοῦ, Ὁρθοδόξου ἱεροῦ Ναοῦ. Κλείνοντας, θά παραθέσουμε ἕνα πολύ σημαντικό ἀπόσπασμα, σέ μετάφραση, ἀπό τόν κατεξοχήν λειτουργιολόγο τῆς Ἐκκλησίας, ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης, τόν καί «Μυσταγωγό» λεγόμενο, στό ὁποῖο περιγράφεται ἡ ἱερότητα τοῦ Ναοῦ.

«Ὁ ναός ἔχει ἀφιερωθῆ στόν Θεό καί εἶναι κατοικία του. Ὁ Θεός βρίσκεται στόν ναό ὁ ἴδιος. Ἐπίσης, καί ὁ Ἅγιος, στόν ὁποῖο ἔχει ἀφιερωθεῖ ὁ ναός, μένει στόν ναό σάν σέ δικό του σπίτι. Καί μέ τήν ψυχή του εἶναι παρών ἀοράτως, πολλές φορές ὅμως καί μέ τά λείψανά του βρίσκεται σωματικά ἐκεῖ καί ἐνεργεῖ μέ θεία δύναμη καί Χάρη. Ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε σύνθετοι, διπλοί, ἀπό ψυχή καί σῶμα, παίρνουμε τά θεῖα δῶρα μέ διπλό τρόπο, ἀόρατα καί ὀρατά. Γι' αὐτό καί στά ὑλικά καί αἰσθητά αὐτά πράγματα κατεβαίνει ἡ Χάρη καί μένει καί ἐνεργεῖ γιά μᾶς μέ τήν εὐδοκία τοῦ Πατρός καί τό ἔλεος αὐτοῦ πού σαρκώθηκε γιά μᾶς καί μᾶς ἀνέπλασε διπλά, καί μέ τήν ἔλευση καί παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού εἶναι συνεργός αὐτοῦ καί ἀχώριστο. Καί αὐτό τό βλέπουμε ὀλοφάνερα. Μέσα

²⁴Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, *Περί εἰκόνων* 1, PG 94, 1264 B.

στούς ναούς ἐνεργοῦν θεῖες δυνάμεις καί ἐμφανίσεις ἀγγέλων καί ἁγίων· ἐπιτελοῦνται θαύματα· ἐκπληρώνονται τά αἰτήματα· γίνονται ἰάσεις ἀσθενῶν. Ἀκόμη καί τά ἄψυχα ἀντικείμενα τῶν ναῶν, τά νερά καί οἱ πέτρες καί οἱ κίονες καί τά πέπλα καί τά σίδερα ἀγιάζουν, ὄχι βέβαια ἀφ' ἑαυτῶν, ἀφοῦ εἶναι ἄψυχα καί κτίσματα τοῦ Θεοῦ καί ἀπό μόνα τους δέν ἔχουν τίποτε. Ἐνεργοῦν ὅμως μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου τοῦ ναοῦ, γιά νά ἀγιασθοῦμε ἐμεῖς. Ὅπου λοιπόν ὑπάρχει ὀνομασία καί ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ πού ἐδημιούργησε τά πάντα, τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού εἶναι ὁ ὁμόνος ἀληθινός Θεός, ἐκεῖ εἶναι ὅλα ἅγια, καί ὅλα ἀγιάζουν καί θεραπεύουν καί σώζουν μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ»²⁵.

---

²⁵Τό πρωτότυπο βρίσκεται στήν Πατρολογία, Ἁγίου Συμεῶνος Θεσσαλονίκης, *Περί τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καί τῆς τούτου καθιερώσεως*. PG 155, 336.